

Forord

Der ser ud til at være momentum for begyndersprog i Danmark – ikke mindst foranlediget af den nye skolereform som indebærer at eleverne i folkeskolen fra august skal starte tidligere med både engelsk, tysk og fransk. Det betyder at man får yngre elever og nye sammenhænge i både social, kognitiv og emotionel forstand, og hermed vil der komme nye udfordringer i læreruddannelserne og i forhold til de kvalifikationer lærerne skal have.

Det drejer sig især om nye sproglige og pædagogiske udfordringer. Og måske også udfordringer af den gode slags, for med yngre børn er man nødt til at tænke kreativt og arbejde ud fra kommunikative principper; grammatik vil som udgangspunkt ikke være en farbar vej for at lære det nye sprog. Lærerne må tage sprogligt afsæt i det børnene interesserer sig for, det de ved noget om, og det de synes er sjovt, så de opretholder glæden ved at lære sprog. Tekster vil heller ikke være farbare som vej til at lære det nye sprog for de yngste elever i 1. klasse – de kan nemlig ikke læse. Så også på det punkt skal der tænkes nyt, for lærerne skal nu vænne sig til at teksterne må vente, og at de må hellige deres undervisning de mundtlige kommunikative kompetencer. Også for de lidt ældre begyndere vil det sikkert være en rigtig god idé at lægge hovedfokus på de mundtlige kompetencer. Skriftsproget har en tendens til at erobre al pladsen, hvilket fx i fransk har betydet at mange har haft svære vilkår for at få opbygget mundtlige kompetencer de har kunnet gøre sig forståelige med.

Det bliver rigtig spændende at følge om eleverne får opbygget et stabilt mundtligt basissprog til at danne det nødvendige grundlag for at de kan bevæge sig videre i udviklingen med at udbygge, nuancere og præcisere deres nye sprog.

Begyndersprog italesættes nogle gange som om det bare er noget der skal overstås, eller som noget der går over af sig selv. Det er som om begyndersprog og begynderundervisningen ikke altid tillægges helt samme værdi som undervisning i fortsættersprog. Som om begyndersprog er det man sætter assistenten til, før man selv – eksperthen – tager over og lærer eleverne det der virkelig betyder noget. Som om undervisningen i begyndersprog bare er en introduktion, en slags brugsanvisning og ikke andet. Dette syn på begyndersprog

deler forfatterne til dette nummer af Sprogforum ikke. Undervisning i begyndersprog er vigtig, og det understreges i flere artikler hvor vigtigt det er at lærerne ikke mindst i begynderundervisningen har rigtig gode sprogkompetencer så de kan fungere som gode sproglige forbilleder for eleverne i deres sproglæring.

Hvorfor er undervisning i begyndersprog så vigtig? Det er det bl.a. fordi det første møde med et nyt sprog giver – hvis det går godt – appetit på mere. Det vækker sprogsulten, nærer kærligheden til sprog og sætter ord på kærligheden: »Jeg elsker italiensk! Han hedder Giorgio!« Men et forfejlet møde, en mislykket date, et forkert tidspunkt eller en uheldig kontekst kan lige så let føre til modstand eller decideret afsmag for sprog: »Jeg hader sprog; sprog er ikke noget for mig; jeg har haft russisk i syv år og jeg kan ikke sige et ord!« Møder med begyndersprog kan gå begge veje. Blandt andet derfor er det så vigtigt at komme godt fra start. Mødet med det ene begynder-sprog har betydning for mødet med de næste. Går det godt, tager man imod flere med åbne arme; går det skidt, lukker man munden i. Blandt andet derfor fortjener undervisning i begyndersprog al den opmærksomhed det kan få, inklusive sit eget nummer af Sprogforum. Nummeret indeholder en række artikler som fra forskellige vinkler illustrerer, eksemplificerer, belyser, beskriver og analyserer arbejdet med begyndersprog fra folkeskolens yngste elever til studerende på universitetet. Spørgsmålene som tages op, er mange: Hvornår skal begyndersprog begynde? I 1., 3. eller 5. klasse? Hvordan skal vi undervise i begyndersprog? Hvilke materialer skal vi bruge, og hvilken rolle spiller læreren, eleven, sproget og konteksten? Bidragene i dette nummer af Sprogforum er meget forskellige, men udspringer alle af en fælles interesse for begyndersprog, pædagogik og sproglæring.

I kronikken: *Tidlig sprogstart – en mulighed for styrkelse af den interkulturelle dimension?* har Lone Krogsgaard Svarstad fokus på hvordan tidlig sprogstart i engelsk kan åbne mulighed for at den interkulturelle dimension tildeles en mere prominent placering i undervisningen, og det vil så kunne bidrage til at skabe sammenhæng og rød tråd i en ellers fragmenteret skoledag. Hun opfordrer på den baggrund til at man ser nærmere på, hvordan vi kan undervise i kritisk kulturforståelse og interkulturel refleksion, og på hvilke kriterier vi bruger som afsæt for vores valg af tekster og medier i engelskundervisningen.

I den første artikel, *Syv myter om begyndersprog*, sætter Mads Jakob Kirkebak og Karen Lund fokus på syv sejlivede myter om begynder-sprog som man ikke kan undgå at støde (sig) på som lærer. Hvordan bliver man opmærksom på og i stand til at forholde sig kritisk til myterne? Artikkels svar på det spørgsmål er en »myte-detektor«, det

vil sige fire enkle spørgsmål man som lærer bør stille sig selv når man konfronteres med holdninger og synspunkter man fornemmer, kan være bygget på myter.

I *Tidligere sprogstart: begrundelser og praksisanbefalinger* opsummerer Petra Daryai-Hansen, Annette Søndergaard Gregersen og Karoline Søgaard resultater fra tre store europæiske forskningsprojekter samt et norsk projekt om tidligere fremmedsprogsundervisning. Disse projekter bidrager til diskussionen om tidligere sprogstart og udgør et centralt grundlag for at udvikle pædagogiske praksisser i en dansk kontekst. De viser at eleverne generelt er glade for den tidlige sprogstart, men at den skal tilrettelægges omhyggeligt hvis den skal have en positiv effekt.

I *Tysk fra 5. – hvordan?* opsamler Eleonora Duarte erfaringer med begynderundervisning i tysk med 10-12-årige elever. Undervisningen bygger på en handlingsorienteret tilgang: For at børn skal kunne lære sprog, er det vigtigt at det gøres på en legende måde hvor sanser og kropslige aktiviteter indgår som en integreret del af elevernes sproganvendelse. Forfatteren diskuterer sproganvendelsen i klasserummet og giver eksempler på forskellige opgavetyper der erfaringsmæssigt egner sig til aldersgruppen.

Louise Holst Tollan og Christie Beckmann gør rede for erfaringer med teamteaching i 1. klasser i engelsk i artiklen *TESS – Tidlig Engelsk Sprog Start på Brøndby Strand Skole*. Undervisningen er integreret med fagene billedkunst og musik. Forfatterne konkluderer blandt andet at det tyder på at der er bedre læring i engelsk i TESS-klasserne svarende til ca. et klassetrin, og understreger at det er vigtigt at de lærere der underviser i de små klasser, har et højt sprogligt niveau.

Danièle Moore viser i sin artikel, *Sproglig opmærksomhed – en tilgang til at styrke sproglæring fra den tidlige barndom*, hvordan eleverne gennem sproglig opmærksomhed kan blive bedre både til at lære nye sprog og til at forstå deres eget sprog. Bevidst refleksion over andre sprogsystemer som for eksempel kinesisk sammenlignet med sprog eleverne kender, vil fremme at man anlægger et vurderende og analyserende blik på det sprog man er ved at lære. Når man giver eleverne mulighed for at observere, opdage og manipulere med forskellige sproglige fænomener, retter de bevidst opmærksomheden mod sproget og opnår herved optimale muligheder for læring.

Den grundlæggende litteracitet er et begreb som Nordisk Alfaråd anbefaler skal erstatte den såkaldte alfabetiseringsundervisning. De nye anbefalinger er beskrevet inden for seks kompetenceområder som lærere skal besidde for at forestå undervisningen i den grundlæggende litteracitet. Peter Villads Vedel der er koordinator for Nordisk Alfaråd, præsenterer anbefalingerne i artiklen: *Hvad skal læreren*

kunne? – *Ny nordisk kompetencebeskrivelse for lærere sætter fokus på undervisningen i den grundlæggende litteracitet for tosprogede voksne.*

Mads Jakob Kirkebæk og Xiangyun Du: *Brug af tasks i begynderundervisning i kinesisk.* Med udgangspunkt i indsamlede audio- og video-data fra begynderundervisning i kinesisk beskriver, analyserer og diskuterer artiklen, hvordan tasks kan bruges til at sætte de studerende i centrum af læreprocessen og motivere dem til at involvere sig og deltage aktivt i undervisningen på måder som sprogtilgængelsesforskere anser for vigtige for sprogtilegnelsen.

I artiklen *Tidlig fransk og tysk – hvordan kan forskningsanbefalinger for den tidligere sprogsart omsættes til undervisningspraksis?* er Petra Daryai-Hansen og Annette Søndergaard Gregersen gået sammen med Susanne Dupont Lundh og Selma Mesic om at besvare det spørgsmål de stiller i titlen. De peger på de muligheder der ligger i Den Europæiske Sprogportfolio i kombination med faseindeltd progression mod eksplícitte læringsmål.

Evaluering af tidlig engelskundervisning i Danmark af Karoline Søgaard og Nicolai Andersen er en opsummering af resultater fra tre evalueringsprojekter af tidlig engelsk sprogstart i Danmark som tilsammen giver et aktuelt billede af nogle af de erfaringer som er gjort. Forfatterne konkluderer at selv om mange elever får et omfangsrigt engelsk input uden for skolen og generelt er motiveret for at lære engelsk, er det stadig gennem velkvalificeret og engageret undervisning at udviklingen af fremmedsprogskompetencer for alle elever skal sikres.

»Brug dine egne ord!« – *hvordan gør man sig legitim som DSA-elev i historieundervisningen?* er overskriften på Anna-Vera Meidell Sigsgaards artikel på Åbne sider, hvori hun problematiserer den umiddelbare selvfølghed med hvilken lærere beder deres elever om at bruge deres egne ord, som om det er nemt. Forfatteren advokerer for at det faglige indhold prioriteres, og at de sproglige ressourcer bliver tydeliggjort i praksis i skolen.

Derudover indeholder dette nummer *Godt Nyt* med udvalgt nyere litteratur fra AU Library, Campus Emdrup (Danmarks Pædagogiske Bibliotek) til temanummeret samt *Andet Godt Nyt* og *Kalender*.

God læselyst!

Redaktionen